

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 78/2012-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti I., a. s., P., zastúpenej advokátkou Mgr. Z. V., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí na nezávislom a nestrannom súde v spravodlivom procese podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4 Ncb 6/2011 z 20. decembra 2011 a sp. zn. 2 Cob 49/2010 z 20. januára 2011 a rozsudkom Okresného súdu Poprad sp. zn. 18 Cb 89/2004 z 2. februára 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I., a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. februára 2012 doručená sťažnosť spoločnosti I., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami

Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Ncb 6/2011 z 20. decembra 2011 a sp. zn. 2 Cob 49/2010 z 20. januára 2011 a rozsudkom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 18 Cb 89/2004 z 2. februára 2010.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že

a) okresný súd rozsudkom sp. zn. 18 Cb 89/2004 z 2. februára 2010 zaviazal žalovanú sťažovateľku zaplatiť žalobcovi sumu 92 790,75 € s prísl. a zmluvnú pokutu vo výške 0,1 % denne zo sumy 302 064,66 € od 1. decembra 2004 do 31. decembra 2004. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 Cob 49/2010 z 20. januára 2011, ktorý nadobudol právoplatnosť 17. februára 2011, rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti zaplatiť žalobcovi istinu s prísl. potvrdil a vo zvyšnej časti rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie; dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 20. júna 2011 pre neprípustnosť odmietnuté, preto sa sťažovateľka podnetom z 24. januára 2012 obrátila na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky o podanie mimoriadneho dovolania proti napadnutým rozhodnutiam;

b) sťažovateľka sa 16. novembra 2011 od svojho právneho zástupcu dozvedela skutočnosti, pre ktoré by zákonná sudkyňa okresného súdu mala byť vylúčená z konania a rozhodovania v označenej veci. Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Ncb 6/2011 z 20. decembra 2011, ktoré bolo sťažovateľke doručené 9. januára 2012, nezistil dôvody vylúčenia namietanej sudkyne.

Sťažovateľka však namietala, že nadriadený súd pri rozhodovaní o vznesenej námietke zaujatosti proti konajúcej sudkyňi nebral do úvahy najmä skutočnosti vyplývajúce z objektívneho hľadiska, ktoré vyvolávajú pochybnosti o jej nestrannosti, čo spôsobilo nielen zmätočnosť a protiústavnosť predchádzajúcich meritórnych rozhodnutí, ale nie je zabezpečená ani nestrannosť ďalšieho procesu pred okresným súdom po zrušujúcom rozhodnutí krajského súdu vo veci rozhodovania o zmluvnej pokute a náhrade trov konania.

3. Sťažovateľka ešte dodala, že o ďalších pochybeniach o zaujatosti konajúcej sudkyne okresného súdu sa dozvedela po doručení rozhodnutia nadriadeného súdu o jej

nevyhlúčení, ktoré uplatnila v podnete na podanie mimoriadneho dovolania, ale aj napriek tomu sa domnieva, že aj túto skutočnosť môže posúdiť ústavný súd pri preskúmaní uznesenia nadriadeného súdu.

4. Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd vyslovil porušenie označených práv v konaní a rozhodovaní všeobecných súdov, napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 100 000 € a trovy konania.

5. Po oboznámení sa s predloženými rozhodnutiami všeobecných súdov ústavný súd zistil, že ústavnú sťažnosť musí odmietnuť z viacerých dôvodov uvedených v § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

6. a) Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

b) Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (napr. I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 55/02, III. ÚS 62/02). Jednou zo zákonných podmienok na jej prijatie na ďalšie konanie je jej podanie v zákonom ustanovenej lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu do základných práv alebo slobôd sťažovateľa.

c) Podľa zistenia ústavného súdu rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu nadobudol právoplatnosť 17. februára 2011. Sťažnosť sťažovateľky

z 3. februára 2012 bola ústavnému súdu doručená 7. februára 2012 (na poštovú prepravu bola daná 6. februára 2012).

d) V rámci odôvodnenia svojej sťažnosti sťažovateľka taktiež poukázala na skutočnosť, že ochrany svojich práv sa domáhala aj prostredníctvom podnetu na podanie mimoriadneho dovolania, ktorý bol Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky doručený 26. januára 2012.

e) V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej mimoriadne opravné prostriedky, ktoré sťažovateľ nemôže uplatniť osobne, nemožno považovať za účinné právne prostriedky nápravy, ktoré sú mu priamo dostupné. Preto podnet na podanie mimoriadneho dovolania nemá na plynutie lehoty uvedenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde žiadny vplyv. Plynutie uvedenej lehoty nie je totiž podmienené snahou sťažovateľa využiť mimoriadne opravné prostriedky, ale naplnením skutočností uvedených v ustanovení § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde (m. m. I. ÚS 209/03).

f) Sťažovateľka sa teda ochrany svojich označených práv v namietaných meritórnych rozhodnutiach [bod 2a)] domáhala zjavne až po uplynutí lehoty dvoch mesiacov uvedenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde; ústavný súd preto v tejto časti jej sťažnosť odmietol ako oneskorene podanú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

7. a) Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

b) Vzhľadom na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov

viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00).

c) Ústavný súd konštatuje, že namietané uznesenie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, a zároveň považuje právny názor krajského súdu za legitímny a akceptovateľný. Ústavný súd nezistil, že by uzneseniu krajského súdu bolo možné vyčítať jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti uzavrel, že skutkové alebo právne závery krajského súdu nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru.

d) Takto koncipované odôvodnenie dalo odpoveď na skutkovú a právnu podstatu sťažovateľkou podaného návrhu na vylúčenie sudkyne okresného súdu, a preto jeho obsah neosvedčuje okolnosti naznačujúce príčinnú súvislosť s možným, sťažovateľkou namietaným porušením jej označených práv.

e) Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie vecí nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania pre zaujatosť v zmysle ustanovení § 14 až § 16 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Obsahom základného práva na prerokovanie vecí pred

nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť.

f) Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné sudy. Základom nezávislosti a nestrannosti súdu je docieľiť právnou istotou, že práve sudy sú tými orgánmi štátu, ktoré poskytnú účinnú a nespochybniteľnú ochranu práva. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem jeho nezávislosti je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Podľa názoru ESLP sa subjektívna stránka nestrannosti sudcu týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokúvanej veci a k účastníkom konania. Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania (jeho právneho zástupcu) je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že naznačujú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo). Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne javí vonkajšiemu pozorovateľovi (účastníkovi konania), ale to, či reálne neexistujú objektívne okolnosti, ktoré by mohli objektívne viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

g) V namietanom prípade sudkyňa JUDr. M. G. uviedla, že sa necíti byť zaujatá, keďže je bez vzťahu k prerokúvanej veci, účastníkom konania, ako aj k právnomu zástupcovi žalobcu. Vnútorne pocity sudcu o svojej nestrannosti a nezávislosti treba akceptovať a predpokladať, pokiaľ sa nepreukáže opak, že nezakladajú dôvod jeho zaujatosti. Z objektívneho hľadiska sa sťažovateľka snažila spochybniť nestrannosť uvedenej sudkyne, avšak ústavný súd je toho názoru, že aj keď jej argumenty neboli nezávažné, neboli však ani zásadné pre jeho rozhodnutie.

h) K vylúčeniu sudcu z prerokúvania a rozhodovania veci môže síce dôjsť aj pri zohľadnení sťažovateľkou akcentovanej, tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP,

ale iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne. Ústavný súd však dospel k záveru, že hoci aj negatívny vzťah otca – advokáta zákonnej sudkyne k právnenému zástupcovi žalovanej, nezakladá sám osebe taký pomer sudkyne k právnenému zástupcovi žalovanej, ktorý by mal za následok pochybnosť o jej nezaujatosti.

8. Navyše, rozhodnutie o nevyhlúčení sudcu z konania o námietke zaujatosti zásadne ani nie je dôvodom na podanie ústavnej sťažnosti, pravda, za predpokladu, že v konaní o tejto námietke boli dôsledne aplikované princípy spravodlivého konania tak, ako to už bolo uvedené. Je to dané tým, že táto námietka zostáva aj v prípade takeého rozhodnutia zachovaná (možno ju podať opakovane z pohľadu nových skutočností), a to aj pre prípadný opravný prostriedok vo veci samej; ide totiž o odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. a) OSP a o dovolací dôvod podľa § 237 písm. g) OSP.

9. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05).

10. Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou opakovane vyslovil, že ak sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namietal také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu nemohlo nastať, ústavný súd návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (napr. II. ÚS 70/99, III. ÚS 45/03).

11. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil príčinnú súvislosť medzi uznesením krajského súdu a namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

12. Z rozhodovacej činnosti ESLP v spojitosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru tiež vyplýva, že súd, ktorý prejednáva námietku účastníka konania o zaujatosti sudcu, nerozhoduje o merite veci (sťažnosť č. 19231/91, rozhodnutie z 9. januára 1995). Jeho rozhodnutie sa týka len zloženia súdu, ktoré nie je „občianskoprávneho charakteru“ v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože ide o právo procesné. Pokiaľ by malo zloženie súdu vplyv na hlavné konanie a rozhodnutie na ňom prijímané, je potrebné pripomenúť, že podstata konania sa musí priamo týkať práv a záväzkov súkromného charakteru (Ringeisen v. Rakúsko, rozsudok zo 16. júla 1971, séria A, č. 13), čo v konaní o námietke zaujatosti sudcu nemožno tvrdiť (sťažnosť č. 58751/00, rozhodnutie z 11. decembra 2003).

13. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími nárokmi uplatňovanými v sťažnosti už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2012